

شماره چاپ: ۴۵۸

دوره دهم – سال اول

شماره ثبت: ۲۵۰

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶/۱/۲۶

اظهاری نظر کارشناسی درباره:

«لایحه بازگشایی مدارس»

کد موضوعی: ۲۱۰

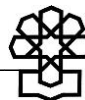
شماره مسلسل: ۱۵۴۰۵

خردادماه ۱۳۹۶

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده.....
۲.....	مقدمه.....
۳.....	معرفی لایحه بازگشایی مدارس.....
۶.....	سابقه موضوع تغییر تقویم آموزشی.....
۱۰.....	ریشه‌های ایده تغییر تقویم آموزشی در ایران.....
۲۰.....	چهار مسیر برای تغییر تقویم آموزشی.....
۲۰.....	سخن آخر.....
۲۱.....	پیشنهادها.....
۲۳.....	پیوست.....
۲۴.....	منابع و مآخذ.....

اظهاری نظر کارشناسی درباره: «لایحه بازگشایی مدارس»

چکیده

لایحه بازگشایی مدارس به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش و با هدف کاهش آلودگی کلانشهرها و سایر مناطق کشور در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ توسط هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد. لایحه مذکور با طرح تقویم آموزشی جدید، لغو قانون بازگشایی مدارس مصوب ۱۳۷۶ را پیشنهاد داده است.

درباره «تغییر تقویم آموزشی» کشور و یا به عبارت دیگر در باب «تغییر نظام تعطیلات آموزشی» تاکنون طرح‌های متعددی ارائه شده است. برخی از این طرح‌ها پیش‌تر به اجرا درآمده‌اند، اما تجارب موفقی نشان نمی‌دهند. از این رو در لایحه یک ماده‌ای مذکور مقرر شده است که تقویم آموزشی کشور براساس تفاوت مناطق جغرافیایی پس از تصویب ماده واحده در مجلس، توسط دولت و به تناسب مناطق جغرافیایی کشور تنظیم گردد.

تغییر تقویم آموزشی کشور متناسب با ویژگی‌های اقلیمی، موافقان و مخالفانی دارد. از منظر محیط زیستی مهمترین استدلال موافقان چنین تغییراتی آن است که تفاوت شرایط آب‌وهوایی کشور ایجاب می‌کند که تقویم آموزشی در مناطق گرمسیر و سردسیر متفاوت باشد. همچنین تقویم آموزشی فعلی را یکی از عوامل ایجاد آلودگی هوا در شهرها می‌دانند.

مهمترین استدلال مخالفان لایحه نیز آن است که تاکنون هیچ مطالعه‌ای تأثیر تقویم

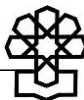
آموزشی کشور را در ایجاد آلودگی هوا تأیید نکرده است. همچنین در این باره یادآوری می‌کنند که آنچه واجد اهمیت بیشتری است کاهش آلودگی هوا از طریق اجرای مصوبات شورای عالی محیط زیست است.

به نظر می‌رسد با هدف کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی، نیازی به قانونگذاری در حوزه آموزش کشور نمی‌باشد و می‌توان با سایر روش‌های مناسب‌تر و مؤثرتر به کنترل مشکلات محیط زیستی پرداخت. به طوری که عدم تعادل‌های موجود در نظام آموزشی کشور را دامن نزد.

مقدمه

ایده تغییر تقویم آموزشی مدارس در ایران همواره از موضوعات قابل طرح و بحث در محافل سیاستگذاری و برنامه‌ریزی بوده است. بالغ بر یک سده پیدایی مدارس نوین در ایران و برقراری نظام آموزش و پرورش و نیز از آغاز شکل‌گیری شورای عالی آموزش و پرورش (تشکیل شورای معارف در سال ۱۲۸۶) همواره موضوع زمان آغاز و پایان سال تحصیلی مورد توجه قرار گرفته است. گفته‌اند که **حدود سیزده نوبت دربارۀ زمان آغاز و پایان سال تحصیلی**، که امروزه اصطلاحاً به آن «تقویم آموزشی» می‌گویند، در شورای عالی آموزش و پرورش تصمیم‌گیری شده است.

نتیجه این تصمیمات چنین بوده که در سراسر این دوران، به صورتی قانونی یا عرفی، آغاز سال تحصیلی در سراسر ایران با نخستین روز فصل پاییز پیوندی فرهنگی و تاریخی برقرار کرده است. این پیوند چنان است که «**روز اول مهر**» همواره برای ما خاطرات

کودکی و داستان‌های نخستین روز ورود به مدرسه را یادآوری می‌کند. در جامعه و فرهنگ ایرانی، شروع آموزش و باسواد شدن با ماه مهر ربط وثیق یافته تا آنجا که حتی نخستین دروس فارسی معطوف به معرفی نمادها، نشانه‌ها و محصولات پاییزی تدوین شده و ترتیب دروس بر پایه آهنگ حرکت تدریجی فصل‌ها و آیین‌ها تنظیم شده است. اول مهرماه، سالیان سال است که ضرب‌آهنگ و برنامه زندگی روزمره میلیون‌ها خانواده ایرانی را نظم و معنا بخشیده است. آیین آغاز کلاس و درس در مهرماه سرمایه نمادینی است که انسجام‌بخش نظام اجتماعی و فرهنگی بوده و فرهنگ عمومی را تداوم بخشیده است.

گفته‌اند از هر پنج خانواده، چهار خانواده بازگشایی مدرسه را شروعی جدید برای برنامه‌های خانواده می‌دانند. نظام اشتغال و فراغت با تقویم آموزشی در ایران درهم تنیده شده است. گره خوردن نخستین روز فعالیت آموزشی با نخستین روز فصل پاییز، تنها یک اتفاق ساده نیست، بلکه می‌توان این وضعیت را یک «مجموعه فرهنگی» دانست که بسیاری از کنش‌های فردی و جمعی با آن مربوط است و انتظام می‌یابد.

از این رو تغییر هر عنصری از این «مجموعه فرهنگی» بدون تردید بر سایر عناصر آن تأثیر خواهد گذاشت. هر تصمیمی در این باره مستلزم دوراندیشی و درایت ژرف است و باید با در نظر گرفتن تبعات و پیامدهای خانوادگی، فرهنگی، آموزشی، اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی آن به اجرا درآید.

معرفی لایحه بازگشایی مدارس

لایحه بازگشایی مدارس به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش در جلسه ۱۳۹۵/۸/۲۶ هیئت

وزیران به تصویب رسید. این لایحه در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ توسط هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد. در مقدمه توجیهی لایحه آمده است: در راستای تحقق برنامه جامع کاهش آلودگی هوای کلانشهرها و سایر مناطق کشور در خصوص اصلاح ایام و ساعات تحصیلی مدارس ازسوی کارگروه کاهش آلودگی هوای سازمان محیط زیست ایران ارائه شده و به تأیید هیئت دولت رسیده است.

با تصویب این لایحه، «قانون بازگشایی مدارس در اول مهرماه هر سال» مصوب ۱۳۷۶ که صریحاً بازگشایی مدارس را اول مهر و پایان سال تحصیلی را در اردیبهشت اعلام می‌کند، ملغی می‌شود.

لایحه مذکور دارای یک ماده واحده است و جزئیات و طرح تفصیلی برنامه‌های آموزش و پرورش را در این باره به بعد موکول کرده است. متن لایحه پیشنهادی چنین است:

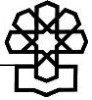
ماده واحده - تقویم آموزشی مدارس کشور با رویکرد افزایش کارایی و بهره‌وری نظام آموزشی توأم با حفظ سلامت جسم و روان دانش‌آموزان مقاطع مختلف تحصیلی با توجه به خصوصیات اقلیم مناطق مختلف کشور به پیشنهاد وزارت آموزش و پرورش به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، قانون بازگشایی مدارس در اول مهر هر سال - مصوب سال ۱۳۷۶ - لغو می‌گردد.

قانونی که در لایحه مذکور ملغی اعلام می‌شود این است:

«قانون بازگشایی مدارس در اول مهرماه هر سال» - تاریخ تصویب ۱۳۷۶/۶/۱۸

ماده واحده - زمان بازگشایی مدارس در سراسر کشور همه‌ساله اول مهرماه بوده و تا پایان اردیبهشت‌ماه ادامه می‌یابد.

امتحانات پایان سال بعد از مهلت مقرر و در خردادماه انجام خواهد شد. تعیین مناطق گرمسیری که امکان ادامه تحصیل تا پایان اردیبهشت‌ماه را به دلیل گرمای زودرس ندارند به‌عهده هیئت دولت می‌باشد.

تبصره - این قانون از زمان تصویب لازم‌الاجرا می‌باشد.

در بخش سیزدهم از ۱۵ سرفصل برنامه درسی ملی مصوب سال ۱۳۹۱ شورای عالی آموزش و پرورش نیز چنین آمده است:

۱۳-۲: زمان تعلیم و تربیت

سال تحصیلی از اول مهرماه هر سال شروع و تا پایان شهریورماه سال بعد ادامه خواهد یافت. زمان آموزش هر پایه تحصیلی در ابتدایی ۹۲۵ ساعت، متوسطه اول ۱۱۱۰ ساعت، متوسطه دوم نظری ۱۲۹۵ ساعت، فنی و حرفه‌ای، کاردانش ۱۴۸۰ ساعت است. علاوه بر آن ۵۰ ساعت نیز متناسب با شرایط محیطی در اختیار استان‌ها و مناطق و مدارس و ۵۰ ساعت هم به فعالیت خارج از مدرسه اختصاص دارد.

در زیرنویس صفحه ۴۸ برنامه درسی ملی آمده است: مبنای محاسبه زمان آموزش و امتحانات ۳۷ هفته از اول مهرماه تا پایان خردادماه می‌باشد.

راهکار ۱۰-۲۱ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش: بازطراحی و ساماندهی تقویم سال تحصیلی با رعایت انعطاف و توجه به شرایط اقلیمی و با تأکید بر بهینه‌سازی تعطیلات.

ماده (۱۴۸) برنامه سوم توسعه: «از تاریخ تصویب این قانون، تقویم آموزشی مدارس متناسب با شرایط اقلیمی و جغرافیایی هر منطقه با تصویب شورای عالی آموزش و پرورش تعیین می‌گردد».

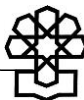
سابقه موضوع تغییر تقویم آموزشی

قبل از هر چیز لازم است متوجه باشیم موضوع «تغییر در تقویم آموزشی» صورت دیگری از موضوع «تغییر در نظام تعطیلات» به‌طور کلی و «تغییر در نظام تعطیلات آموزشی» به‌طور مشخص است.

در نظام آموزشی یک‌صدساله ایران و به‌طور خاص در دهه‌های اخیر در این‌باره چند تجربه کوتاه‌مدت و نه‌چندان موفق حاصل شده است. نخستین اقدام عملی در سال ۱۳۷۵ صورت گرفت که طی آن مقرر شد مدارس تعطیلی ده روزه زمستانه داشته باشند و در عوض، آغاز سال تحصیلی به ۱۵ شهریور موکول شد. هدف از اجرای این طرح در آن زمان، فراهم آوردن امکان مسافرت‌های زمستانی برای خانواده‌ها و رونق ایرانگردی بود. این طرح با مخالفت دانش‌آموزان و فرهنگیان مواجه شد. در نتیجه این مخالفت‌ها در سال ۱۳۷۶ مجلس با تصویب طرح سه فوریتی آن را غیرقابل اجرا تشخیص داده و برای خاتمه دادن به آشفتگی و سردرگمی خانواده‌ها قانون بازگشایی مدارس را تصویب نمود. تا پیش از تصویب این قانون، جامعه آموزشی کشور به‌صورت عرفی زمان آموزشی خود را تنظیم نموده و مشکلی پدید نیامده بود.

از آنجا که تقویم آموزشی و موضوع نظام تعطیلات مدارس را می‌توان دو روی یک سکه به حساب آورد می‌توان استدلال کرد که تغییر در نظام تعطیلات مدارس، همان پیامدهای تغییر تقویم آموزشی را در پی دارد.

از این جهت لازم است که درباره صورت دیگر واقعیت یعنی بر موضوع تعطیلات آموزشی نیز تأمل کنیم.

ساختار تعطیلات در جوامع با ساختار اجتماعی و فرهنگی آن کشورها رابطه معناداری را در طول تاریخ حیات اجتماعی و فرهنگی هر کشوری برقرار می‌کند. بدین جهت جدول تعطیلات رسمی کشورها نمایانگر یکی از خطوط تمایزهای فرهنگی، سیاسی و تاریخی آنهاست.

ساختار تعطیلات در هر جامعه‌ای، به‌ویژه تعطیلات آموزشی، با پدیده اوقات فراغت پیوند دارد، تقویم آموزشی کشورها، تابعی از صورتبندی تعطیلات رسمی و به طریق اولی تابعی از شرایط فرهنگی و اجتماعی ویژه آن کشورهاست. اگرچه باید خاطر نشان ساخت که شرایط فرهنگی و اجتماعی کشورها نیز متأثر از شرایط اقلیمی و جغرافیای محیطی و سیاسی آن کشورهاست. به‌عبارت دیگر تعیین‌کنندگی جغرافیا و شرایط آب‌وهوایی را در فرهنگ هر کشوری نمی‌توان نادیده گرفت.

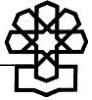
بر این اساس در اینجا سه نکته حائز اهمیت است:

- در سطح اول، ساختار تعطیلات رسمی کشورها متأثر از صورتبندی‌های اجتماعی و فرهنگی و تاریخی آنها می‌باشد. حوادث و رویدادهای اجتماعی و نظام ارزشی هر کشوری در ساختار کلی تعطیلات آن کشورها انعکاس می‌یابد.

- در سطح دوم، ساختار تعطیلات آموزشی (بخوانید تقویم آموزشی) کشورها نیز علاوه بر اینکه تحت تأثیر ساختار تعطیلات رسمی همان کشورهاست، بلکه قویاً تحت تأثیر شرایط فرهنگی، تاریخی و عرفی آنها نیز هست.

- در سطح سوم، تقویم آموزشی نیز کاملاً متأثر از ساختار تعطیلات آموزشی است. نتیجه آنکه «تغییر تقویم آموزشی» را می‌توان ترجمان «تغییر نظام تعطیلی مدارس» یا آغاز و انجام سال تحصیلی در نظر گرفت. تاکنون بارها موضوع تغییر تقویم آموزشی

- مدارس در دستور کار شورای عالی آموزش و پرورش قرار گرفته است.
- در سال ۱۳۰۷ تقویم آموزشی در دستور کار شورای عالی معارف بوده است (آن زمان شورای عالی تحت عنوان شورای معارف نامیده می‌شد).
- در سال ۱۳۱۳ شروع سال تحصیلی از ۱۵ شهریورماه، در نظر گرفته شد.
- در سال ۱۳۳۲ موضوع ثبت‌نام در شهریورماه تصویب شد.
- در سال ۱۳۳۶ موضوع ایجاد تعطیلات زمستانی و کاهش تعطیلات تابستانی مدارس از سوی وزارت فرهنگ مطرح شد.
- در سال ۱۳۳۸ شروع سال تحصیلی از اول مهرماه و در نقاط گرمسیری از ۱۶ مهرماه، تعیین شد.
- در سال ۱۳۴۳، طرح آغاز و پایان سال تحصیلی با پیشنهاد اداره فرهنگ و تصویب شورای استان، گذاشته شد.
- در سال ۱۳۴۷ آغاز سال تحصیلی در دبستان‌ها، مدارس راهنمایی و دبیرستان‌های کشور در اول مهرماه، مقرر شد.
- در سال ۱۳۴۹ آغاز و پایان کار کودکان در هر حوزه فرهنگی با پیشنهاد اداره آموزش و پرورش محل و تصویب شورای آموزش و پرورش منطقه‌ای اعلام شد.
- در سال ۱۳۵۰ آغاز سال تحصیلی دبستان‌ها در اول مهرماه و همچنین در همین سال آغاز سال تحصیلی مدارس راهنمایی برحسب وضع آب‌وهوای هر منطقه بین اول شهریور تا ۱۵ مهرماه، مقرر شد.
- در سال ۱۳۶۲ آغاز سال تحصیلی از اول مهرماه تعیین شد.
- در سال ۱۳۷۴ آغاز سال تحصیلی از ۱۵ شهریورماه و تعطیلی یک‌هفته‌ای در

زمستان تصویب شد.

- در سال ۱۳۷۵ مقرر شد مدارس ۱۰ روز در میانه زمستان تعطیل شده و دانش‌آموزان ۱۵ روز زودتر و در میانه شهریور به مدرسه روند.

- در سال ۱۳۷۶ آغاز سال تحصیلی از اول مهرماه تا پایان اردیبهشت‌ماه و برگزاری امتحانات در خردادماه به تصویب مجلس رسید.

«تقویم آموزشی» و «ساختار تعطیلات آموزشی» دو وجه یک واقعیت اجتماعی‌اند. تاکنون همه بحث‌ها و ایده‌ها عمدتاً متوجه «تغییر ساختار تعطیلات آموزشی» بوده و اگرچه استدلال‌های مختلفی برای تغییر ساختار تعطیلات آموزشی بیان شده است، این لایحه نیز متضمن همان مباحث پیشین است، البته با دو تفاوت. تفاوت اول اینکه تمام نظرات و مدل‌های پیشین معطوف به تغییر جدول تعطیلات آموزشی بودند ولی لایحه مذکور، مستقیماً موضوع روزهای آموزشی را مورد هدف قرار داده است. تفاوت دوم مربوط به انگیزه طرح این ایده می‌باشد. این لایحه با انگیزه‌های زیست‌محیطی و زیست‌شهری تنظیم شده است. از این رو قابل انتظار است که تمامی نقدهایی که تاکنون متوجه «تغییر ساختار تعطیلات آموزشی» بوده، متوجه این لایحه نیز باشد.

علیرغم کوشش‌هایی که برای ایجاد تغییر در تقویم آموزشی کشور صورت گرفته اما گویی جامعه مدنی، افکار عمومی، اولیا و دانش‌آموزان همچنان روز اول مهر را به‌صورتی کاملاً نمادین و رسمیت یافته پذیرفته‌اند. شاید به همین جهت است که تغییر در تاریخ بازگشایی مدارس تاکنون با مقاومت اجتماعی و فرهنگی مواجه شده است. در نظر داشته باشیم تغییرات پیشنهادی تاکنون، بسیار جزئی و در پهنه ملی در نظر گرفته شده بودند که تا این اندازه با عدم توفیق مواجه شدند. بر این اساس می‌توان پیش‌بینی کرد که

تغییرات ساختاری و ایجاد دگرگونی‌های بزرگ در نظام آموزشی با مقاومت اجتماعی قوی‌تری روبرو خواهد شد.

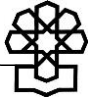
ریشه‌های ایده تغییر تقویم آموزشی در ایران

سال‌های طولانی است که ایده تغییر تقویم آموزشی در ایران ازسوی مقامات سیاسی و مدیران عالی‌رتبه و البته کمتر ازسوی کارشناسان آموزشی و صاحب‌نظران حوزه تعلیم و تربیت، مطرح شده است. می‌توان در نظر گرفت که اتفاقاً در تاریخ یک‌صدساله نظام آموزش و پرورش در ایران، آغاز سال تحصیلی در مهرماه، از قواعدی است که هیچ‌گاه مورد اعتراض و نقد و نارضایتی هیچ گروه و قومی قرار نگرفته است. گویی ملت ایران در توافقی نانوشته و در نوعی همگرایی و همدلی، فرستادن فرزندانشان را در روز اول مهرماه با رضایت و حتی با خوشدلی پذیرفته‌اند.

تاکنون شنیده یا خوانده نشده که دانش‌آموزان و اولیا در استان آذربایجان یا در دامنه‌های زاگرس به سردی هوا استناد کرده و به آغاز مدارس در مهرماه و یا جدول تعطیلات آموزشی اعتراض داشته باشند. چنین حرکت‌هایی در استان‌های گرمسیر کشور هم ملاحظه نشده است. طرح این موضوع به‌عنوان یک «مسئله در نظام آموزشی ایران» همواره ازسوی سیاستگذاران و مقامات عالی‌رتبه کشور بوده است.

استدلال مدافعان تغییر در تقویم آموزشی

به‌نظر می‌رسد که مدافعان ایده تغییر تقویم آموزشی کشور از پنج مسیر مختلف به یک نتیجه رسیده‌اند که در اینجا به این پنج مسیر اشاره می‌کنیم:

- برخی از طراحان این ایده به متفاوت بودن شرایط آب‌وهوایی کشور اشاره کرده و استدلال می‌کنند چون آب‌وهوای مناطق سردسیر و گرمسیر در کشور موجب می‌شود که زمستان‌های مناطق سردسیر، بسیار سرد و طولانی و بالعکس مناطقی از کشور دارای تابستان‌های طولانی و بسیار گرم باشد، بنابراین مطلوب است تقویم آموزشی در این دو منطقه متفاوت باشد.

- برخی دیگر از مدافعان این ایده از موضع و منظر دیگری به موضوع نگاه می‌کنند و معتقدند که تعطیلات تابستانه در ایران بسیار طولانی بوده و بهتر آن است که زمان طولانی‌ترین تعطیلات ۶ تا ۸ هفته باشد و بقیه تعطیلات در طول سال توزیع شود. این گروه استدلال می‌کنند که تغییر در تقویم آموزشی به ارتقای کیفیت یادگیری دانش‌آموزان کمک می‌کند. این گروه معتقدند «با شروع زودتر سال تحصیلی، تعطیلات ناگهانی را جبران کنیم».

- گروهی دیگر از حیث ایجاد تحول در ساختار فراغت و گردشگری در کشور به این موضوع پرداخته‌اند. به این معنا که برای ایجاد رونق گردشگری و برای کاهش بار شدید و سنگین گردشگری در ایام تعطیلات رسمی که مسائل مختلفی را به بار می‌آورد و کنترل آن دشوار است، بهتر است که تعطیلات مناطق مختلف کشور متفاوت باشد تا بدین‌وسیله به‌نوعی خانواده‌ها و گردشگران در طول سال در مقاصد گردشگری توزیع شوند. به‌عبارت دیگر برای حمایت از گردشگری زمستانه و جذب توریست در ایام سرد سال، بهترین راه آن است که نظام تعطیلات مدارس دستکاری شود.

- موضع چهارم برای دفاع از تغییر تقویم آموزشی در مدارس، به موضوع آلودگی هوا مربوط است. در این‌باره باید خاطر نشان ساخت که در سال‌های اخیر به‌دلیل آلودگی هوا به‌ویژه در کلانشهرها و در روزهای سرد سال، آموزش و پرورش مجبور شده است که

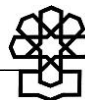
به صورت غیربرنامه‌ریزی شده و دفعتاً روزهایی را تعطیل اعلام کند. بنابراین برای پیشگیری از این تصمیم‌های مقطعی و زحمتی که از این باب متوجه مدیران آموزش و پرورش می‌شود، بهتر است رویه‌ای اتخاذ شود تا از اعلام تعطیلی‌هایی که بعضاً تاحدودی سردرگمی و بلا تکلیفی در مدارس و خانواده‌ها ایجاد می‌کند، جلوگیری شود.

- موضع پنجمی هم در این ارتباط هست و آن عبارت است از اعتراض‌هایی که از سوی برخی از نمایندگان مجلس و حتی از سوی برخی گروه‌ها و کارشناسان آموزشی مطرح شده و آن عبارت است از اشاره‌ای که به جدول تعطیلات آموزشی می‌کنند و معتقدند که تعطیلات آموزشی کشور از حد معمول فراتر رفته و تعداد روزهای تعطیلی مدارس در ایران بیش از پیش شده است و در این باره باید چاره‌اندیشی کرد.

جدول زیر این پنج دیدگاه را به طور خلاصه نمایش می‌دهد.

جدول ۱. ریشه‌های طرح ایده تغییر تقویم آموزشی مدارس در ایران

راه حل	استدلال	ریشه مسئله
ساماندهی تعطیلات	فزونی تعداد روزهای تعطیلی به طور کلی در کشور و در نظام آموزشی، مغایر با اهداف توسعه است.*	تعداد زیاد روزهای تعطیلی مدارس در طول سال تحصیلی
کاهش تعطیلات تابستانی و در نظر گرفتن تعطیلات زمستانی	توزیع تعطیلات تابستان در طول سال تحصیلی می‌تواند به ارتقای کیفیت یادگیری انجامد.	طولانی بودن تعطیلات سه‌ماهه تابستانی
توزیع زمان و تعطیلات در طول سال تحصیلی	مختلف و رونق گردشگری زمستانه در کشور.	مسائل ناشی از ازدحام و تراکم حجم گردشگری در تعطیلات سراسری

راه حل	استدلال	ریشه مسئله
شناور شدن تقویم آموزشی	وجود تابستان‌های بسیار گرم و زمستان‌های بسیار سرد و طولانی در استان‌های مختلف و دشواری‌هایی که برای دانش‌آموزان ایجاد می‌کند.	تفاوت شرایط آب‌وهوایی در استان‌های کشور
لغو قانون بازگشایی مدارس و تنظیم تقویم جدید	افزایش کارآیی و بهره‌وری نظام آموزشی توأم با حفظ سلامت جسم و روان دانش‌آموزان.	آلودگی هوا و تبعات محیط زیستی

* رجوع شود به پیوست گزارش.

• پاسخ به استدلال‌های فوق

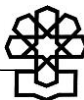
باید در نظر داشت که هیچ‌کدام از این پنج منظر تاکنون نتوانسته کارشناسان و فعالان حوزه تعلیم و تربیت و نیز افکار عمومی، دانش‌آموزان و خانواده‌ها را در حد قابل قبولی اقناع کند. این دیدگاه‌ها فاقد پشتوانه علمی و پژوهشی و تجربی کافی می‌باشند.

- مطابق قواعد آموزشی مصوب همچون سند برنامه درسی ملی تعداد روزهای آموزشی در کشور ۲۷۳ روز است که با احتساب تعطیلات دو روز آخر هفته، تعطیلات نوروزی و تعطیلات مناسبتی، جمعاً تعداد روزهای آموزشی در کشور ۱۷۸ روز است (سال پایه ۱۳۹۵). (تعداد روزهای آموزشی در سال در آمریکا ۱۸۲ روز - در ژاپن ۱۷۴ روز - در انگلیس ۱۹۰ روز و در عربستان ۱۸۲ روز است). در مجموع وضعیت کشور ما چندان نامتعادل و عجیب به نظر نمی‌رسد. علاوه بر آن به نظر می‌رسد که هدف لایحه فوق نمی‌تواند اصلاح کلیت نظام تعطیلات آموزشی در ایران باشد. چون اساساً اگر مسئله‌ای هم در این زمینه باشد، معطوف به ریشه‌های دیگری است.

باید در نظر داشت که از مهرماه سال ۱۳۹۱ بنا به تصمیم وزیر وقت آموزش و پرورش تعطیلی پنجشنبه‌ها به مدارس اضافه شد که این تصمیم بدون بررسی‌های کارشناسانه صورت گرفت و موجی از عدم تعادل‌های ساختاری را به نظام آموزشی کشور تحمیل کرد، اما با وجود این در حال حاضر تفاوت معنادار و یا شکاف بزرگی میان تعطیلات نظام آموزشی ایران و سایر کشورها وجود ندارد. در ایران تعطیلات مناسبتی بسیار بیش از سایر کشورهاست که آن هم با مصوبه مجلس صورت گرفته است. از این رو ایجاد تعادل در میزان تعطیلات مدارس، ربطی به تفاوت شرایط آب‌وهوایی ندارد و باید در این باره طور دیگری تصمیم گرفت.

- در باب طولانی بودن تعطیلات سه‌ماه مدارس، لازم به توضیح است که هیچ مطالعه‌ای تاکنون تأیید نکرده است که کاهش کیفیت آموزشی در نظام آموزشی ایران، متأثر از شرایط آب‌وهوایی باشد. عوامل مختلفی در کاهش کیفیت آموزشی و همچنین افت تحصیلی دخیلند. در هیچ مطالعه روشمند و معتبری، به موضوع گرمی و سردی هوا در کاهش یا افزایش کیفیت آموزشی اشاره نشده است. اضافه کنیم این موضوع را که تأثیر جدول تعطیلات در طول سال تحصیلی بر «کیفیت آموزشی» تاکنون آزمون نشده و معلوم نیست که این اتفاق چه آثاری بر کیفیت آموزشی خواهد گذاشت. این تجربه‌ای است که هنوز به دست نیامده و نتایج خود را آشکار نساخته است. چه بسا پراکنده شدن تعطیلات در طول سال تحصیلی، آثار نامطلوب دیگری به بار آورد.

- هدف رونق گردشگری زمستانه و نیز توزیع گردشگران در طول ایام سال، استدلالی به مراتب سست‌تر از آن است که بتوان پذیرفت. زیرا برای ایجاد رونق در امر گردشگری امر آموزش را که امری بسیار تاریخی، ملی و فرهنگی و دارای ساختارهای تاریخی و

فرهنگی بلندمدت و ریشه‌داری است، نمی‌توان دستکاری کرد. به عبارت دیگر نهاد آموزش را قربانی نهاد فراغت نمودن، امری قابل قبول نیست و هزینه‌های زیادی به نظام تعلیم و تربیت بار خواهد کرد. در این باره باید به راه‌های دیگری برای رونق گردشگری اندیشید. موانع و مسائل در این زمینه بسیارند و نباید نظم زندگی حدود پانزده میلیون (دانش‌آموز و معلم) و خانواده‌هایشان را تابع رونق گردشگری نماییم.

- اما در باب متفاوت بودن شرایط آب‌وهوایی در کشور، اولاً باید در نظر داشت که کشور ما به‌طور کلی در منطقه معتدل جغرافیایی قرار دارد. مطالعات نشان می‌دهد که در بسیاری از کشورها که جغرافیای آنها شباهت زیادی به شرایط ایران دارد، آغاز سال تحصیلی در ماه سپتامبر (شهریور و مهر) است. هماهنگ بودن آغاز سال تحصیلی در بسیاری از کشورها - مگر نظام فدرالی در آنها باشد - پذیرفته است و به‌نوعی نظم نهادینی در ساختارهای آموزشی کشورها ایجاد کرده است.

- تأثیر تقویم آموزشی در کاهش آلودگی هوا که مستقیماً مربوط به نقد «لایحه بازگشایی مدارس است» در ادامه به تفصیل موضوع مورد بررسی قرار گرفته است.

استدلال منتقدان تغییر تقویم آموزشی

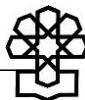
درباره ساختارها و بنیادهای نظام آموزشی و یا هر نهاد دیگری می‌توان اندیشید و برای ایجاد تحول و کارآمدی آن نقشه کشید، اما چنین تغییری زمینه‌های نظری و تجربی کافی نیاز دارد. باید دید کدام‌یک از عناصر تاریخی مؤثر بر نظام آموزشی کشور تغییر کرده که اینک نیازمند ایجاد تغییر در سایر زمینه‌ها هستیم. آیا در شرایط اقلیمی کشور ظرف چند دهه، آنچنان تغییراتی ایجاد شده که حرارت و برودت هوا را به‌صورت قابل

ملاحظه‌ای متفاوت‌تر از سال‌های گذشته نموده که ما ناچار به در نظر گرفتن دمای هوا و تأثیر آن در کیفیت آموزشی باشیم؟

استدلالی که لایحه اخیر بر پایه آن تنظیم شده، از کارشناسان «کارگروه کاهش آلودگی هوای کلانشهرهای سازمان محیط زیست» برآمده است. ظاهراً انگیزه اصلی از طرح تغییر تقویم آموزشی، کاهش آلودگی هواست. در این باره چند نکته قابل تأمل است:

اول: نگاهی به مصوبات شورای عالی محیط زیست نشان می‌دهد که این شورا از دهه‌ها و سال‌های پیش برای کنترل و یا پیشگیری و کاهش آلودگی هوا - و سایر آلودگی‌های محیط زیستی - مصوبات بسیاری صادر کرده است. افزون بر آن، قوانین و مقررات زیست‌محیطی مربوط به محیط زیست انسانی و طبیعی، نیز بسیارند. در این باره مصوبات بسیاری را می‌توان فهرست کرد. برای نمونه: مصوبه شماره ۲۵۸ در موضوع کنترل آلودگی، مصوبه ۱۹۶ با موضوع ضرورت توجیه محیط زیستی برای طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ کشور. آیین‌نامه‌های بسیاری نیز برای جلوگیری از آلودگی هوا و ایجاد استانداردهای جدید وضع شده مانند مصوبه شماره ۱۳۴، مربوط به گازسوز کردن وسایل نقلیه، قانون حفظ و گسترش فضای سبز شهرها. در زمینه محیط زیست و کاهش آلودگی هوا حدود ۳۷ قانون، ۳۹ فقره آیین‌نامه و ۲۱ مصوبه شورای عالی محیط زیست وجود دارد.

ظاهراً هیچ‌کدام از این تلاش‌ها ثمری نداشته است و حال، سازمان محیط زیست تنها چاره را در دستکاری نظام آموزشی دانسته است. سؤال این است که آیا بهتر نیست که مصوبات شورای عالی محیط زیست ضمانت اجرای مؤثرتری بیابند؟ باید توجه داشت به‌طور ساختاری و عرفی نوعی نظم تاریخی و فرهنگی میان تقویم آموزشی و سایر نهادها در نظام اجتماعی ایران ایجاد شده و بیم آن می‌رود که هر تصمیم عجولانه‌ای به عدم تعادل‌های این نظام

بیافزاید. باید خاطرنشان ساخت که هم‌اینک نیز نظام آموزشی ایران با مسائل و ضعف‌های بسیاری مواجه است.

دوم: آیا تاکنون مشخص شده که سهم مدارس در ایجاد آلودگی هوا چقدر است؟ شرکت کنترل کیفیت هوا وابسته به شهرداری تهران که مسئولیت اعلام شاخص کیفیت هوای تهران را دارد، قطعاً در روزهای آلوده و روزهایی که مدارس تعطیل شده‌اند، این شاخص‌ها را ثبت کرده است. آیا نتایج به‌دست آمده تاکنون، چنین تصمیمی را (تغییر تقویم آموزشی) تأیید می‌کند؟

آیا تاکنون در روزهایی که به‌دلیل آلودگی هوا مدارس تعطیل شده‌اند، معلوم شده که نقش تعطیلی مدرسه در ایجاد هوای پاک چه میزان است؟ به‌نظر می‌رسد در این رابطه می‌توان به گزارش‌های مرکز کنترل ترافیک و نیز کنترل کیفیت هوای تهران رجوع کرد، قطعاً نمودارها و میزان‌های کمی نشان خواهد داد که تأثیر تعطیلی مدارس در این روزها چقدر بوده است؟ آنچه که در سطح خرد و در سطح خانواده‌ها قابل مشاهده است، نشان می‌دهد که در این روزها خانواده‌ها با مسائل متعددی مواجه می‌شوند. موقعیت‌های مختلفی پدید می‌آید. برخی معتقدند اتفاقاً میزان تردد در شهرها و معابر توسط خانواده‌ها و به‌ویژه مادران و فرزندان افزایش می‌یابد. بنابراین لازم است که به‌صورت دقیق و کمی و کارشناسانه رابطه دایر بودن مدارس و افزایش آلودگی هوا بررسی شود. هنوز هیچ گزارشی کارشناسانه و دقیقی در این‌باره منتشر نشده است.

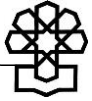
سوم: دستکاری در تقویم آموزشی کشور حتی اگر به‌صورتی کاملاً نظم و انتظام یافته هم صورت گیرد، عدم تعادلی در بافت فرهنگی و اجتماعی کشور ایجاد می‌کند. سالیان طولانی است که نظام آموزشی با مهرماه و بازگشایی مدارس در این روز پیوند

فرهنگی و ارزشی محکمی برقرار کرده است. پیرامون این موضوع نظامی از معانی و خاطره و ارزش شکل گرفته است. نوعی انسجام اجتماعی و تجربه جمعی و درک مشترک پدید آمده است. فرهنگ عمومی در این باره تولیدات بسیاری دارد. مهر و بازگشایی مدارس، معنایی است که در همه عرصه‌های هنر و ادبیات و معرفت بنیادین این جامعه رخنه کرده است. به هم زدن این تعادل روانی و اجتماعی، بدون بررسی‌های دقیق و سنجش پیامدهای آن، امری پذیرفته نیست.

چهارم: نظام اشتغال و فراغت در کشور با این ساختار نظام آموزشی انطباق یافته و بسیاری از نهادهای دیگر با این شیوه سازگار شده‌اند. از جمله نهاد خانواده، کار و اشتغال، فراغت و حتی سایر حوزه‌های آموزش غیررسمی با این نظام انطباق تاریخی و فرهنگی دارند. تغییر در تقویم آموزشی، منجر به تغییرات گسترده در سایر زمینه‌ها خواهد شد. آیا نظام حکمرانی در سطح کلان کشور، آمادگی و توان ایجاد نظم و مدیریت چنین شرایطی را دارند؟

پنجم: موضوع کنکور بسیار مهم است. برگزاری آزمون سراسری همواره در تیرماه صورت گرفته است. با متفاوت بودن آغاز و انجام مدارس و تاریخ امتحانات در این باره نیز نظام آموزشی با عدم تعادل‌ها و آشفتگی‌هایی مواجه خواهد شد. شرایط رقابت برابر کاهش می‌یابد. مثلاً در شرایطی که دانش‌آموزان مناطق سردسیر هنوز به مدرسه می‌روند و دانش‌آموزان مناطق گرمسیر تعطیلاتشان را مدت‌هاست آغاز کرده‌اند، فرصت مطالعه و آمادگی برای کنکور برای همه یکسان نخواهد بود.

علاوه بر آن، برگزاری امتحانات هماهنگ و کشوری نیز با مشکلات عدیده مواجه می‌شود. افزایش بودجه برای طراحی سؤالات متفاوت برای نقاط مختلف کشور امری است که هزینه‌های بیشتری را به آموزش و پرورش تحمیل خواهد کرد.

همچنین باید به موضوع جابجایی و نقل و انتقال فرهنگیان نیز در این باره اشاره کنیم و سایر مسائل دیگری که قابل تأمل و واکاوی هستند.

ششم: لایحه پیشنهادی تنظیم تقویم آموزشی را به عهده دولت گذاشته که بنا بر تفاوت‌های اقلیمی آن را تنظیم نمایند. در اینجا نکته قابل تأمل آن است که چگونه و بر چه پایه‌ای اقلیم‌های مختلف تقسیم‌بندی خواهند شد؟ آیا ذکر گرمسیر و سردسیر کفایت می‌کند؟ اگر چه وزارت آموزش و پرورش این امر را به بعد موکول کرده، اما از هم‌اکنون نگرانی‌هایی در این رابطه وجود دارد. تقسیم‌بندی کشور به مناطق آب‌وهوایی امری بسیار دشوار و پرمناقشه خواهد بود. اگرچه برخی معتقدند که چنین ایده‌ای نیاز به قانون ندارد و وزارت آموزش و پرورش می‌تواند با تفویض اختیار به مدیران استانی، موضوع را حل و فصل کند. آنها می‌گویند بهتر است تصمیم‌گیری در این باره به مدیران استانی محول شود.

اما باید توجه داشته باشیم تجربه نشان داده که هرگاه آموزش و پرورش اراده کرده و تفاوت‌هایی را به اشکال مختلف در میان فرهنگیان و مناطق مختلف اعمال کرده، مقایسه‌ها و به دنبال آن احساس بی‌عدالتی در میان فرهنگیان افزایش یافته است. برای نمونه تعطیل کردن مدارس در تهران به دلیل آلودگی هوا، همواره موجب نارضایتی معلمان شهرستان‌های تهران شده است. آنها می‌گویند شهرستان‌های تهران به مراتب شرایط سخت‌تری دارند چرا که آن توجه نمی‌شود. چنین شرایطی موجهی از احساس تبعیض و نادیده گرفته شدن را در پی دارد. بر این منوال می‌توان حدس زد که در منطقه‌بندی‌های جغرافیایی با صحنه‌های پیچیده‌تری مواجه هستیم، برخی شهرها به لحاظ اقلیمی از دو نوع متفاوت آب‌وهوا برخوردارند. چگونه می‌توان در این نوع شهرها قواعد یکدستی را به اجرا گذاشت؟ می‌توان پیش‌بینی کرد مطالبات و اعتراض‌ها برای همگرایی یا جدایی مناطق از یکدیگر توسط فرهنگیان و دانش‌آموزان و خانواده‌هایشان بر خواهد خواست.

چهار مسیر برای تغییر تقویم آموزشی

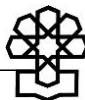
معاون امور کمیسیون‌های شورای عالی آموزش و پرورش چندی پیش چهار سناریوی تغییر تقویم آموزشی را به شرح زیر عنوان کرد:

- «اولین طرح این است که آغاز سال تحصیلی در ۱۵ شهریورماه هر سال در نظر گرفته شود، دو هفته تعطیلات زمستانی و پس از آن به موقع، مدارس تعطیل شود.
- یک سناریوی دیگر این است که به موقع سال تحصیلی شروع شود، دو هفته تعطیلات زمستانی و به موقع دانش‌آموزان تعطیل شوند اما از تعطیلات تابستانی کم شود.
- سناریوی بعدی این است که مدارس ۱۵ شهریور آغاز شده و به موقع تعطیل شوند، اما تعطیلات نوروزی به یک هفته کاهش یابد.
- سناریوی آخر این است که مدارس ۱۵ شهریورماه آغاز شوند، تعطیلات فصلی در نظر گرفته شود و پایان سال تحصیلی در ۱۵ خردادماه باشد».

معلوم نیست لایحه جدید به کدام‌یک از این سناریوها نظر دارد. آیا سناریوی دیگری را مدنظر قرار داده است؟ چون این سناریوها بدون در نظر گرفتن شرایط آب‌وهوایی و منطقه‌بندی است. آیا در لایحه جدید اساساً این سناریوها کنار گذاشته شده؟ پرسش دیگر این است که الگو و مدل دولت برای منطقه‌بندی و تفکیک و تمایز میان مناطق چیست؟ در این باره عوامل و شرایط طبیعی بسیار زیادی وجود دارد که بر جداسازی جغرافیایی مناطق کشور اثرگذارند.

سخن آخر

همان‌گونه که اداره کل قوانین مجلس شورای اسلامی نیز بیان داشته است، متن لایحه

هیچ اشاره‌ای به بازگشایی و شروع و پایان سال تحصیلی نکرده و با عنوان آن مغایرت دارد. همچنین عنوان آن مغایر با اصول قانون‌نویسی است. اما علاوه بر آن ملاحظات مهم‌تر دیگری هم وجود دارد.

تغییر در تقویم آموزشی مدارس به‌ویژه با توجه به شرایط آب‌وهوایی و انعطاف‌پذیر کردن آن، تبعات بسیار پیچیده و آشکاری دارد که باید مورد ملاحظه قرار گیرند. به‌نظر می‌رسد که مطالعه بسیار همه‌جانبه، مفصل و بلندمدتی در این موضوع لازم است. هرگونه تصمیم‌گیری شتابزده‌ای می‌تواند هزینه‌های بسیاری بر نظام اجتماعی تحمیل کند. در این‌باره ظرفیت و توان مدیریتی و ضعف نظام دیوانسالاری موجود در آموزش و پرورش کشور و نیز فرهنگ عمومی در جامعه فرهنگیان که همواره به تبعیض در لایه‌های مختلف اعتراض دارد، را نباید از نظر دور داشت.

از آنجایی که لایحه پیشنهادی فاقد دلایل توجیهی کافی است این سؤال اساسی مطرح است که آیا سنجش و ارزیابی تأثیرات تعطیلی مدارس در روزهای آلوده سال صورت گرفته است یا خیر و به چه اعتباری می‌توان ادعا کرد که تغییر در تقویم آموزشی می‌تواند آلودگی هوا را کاهش دهد؟

پیشنهادها

– قانون بازگشایی مدارس مصوب سال ۱۳۷۶ زمان بازگشایی مدارس در سراسر کشور را همه‌ساله اول مهرماه و پایان آن را اردیبهشت‌ماه، تعیین می‌کند و صرفاً بیان می‌دارد که مناطق گرمسیری که امکان ادامه تحصیل تا پایان اردیبهشت‌ماه را به‌دلیل گرمای زودرس ندارند به‌عهده هیئت دولت می‌باشد، لذا همان‌گونه که مشاهده می‌شود شروع مدارس در همه مناطق کشور مهرماه تعیین شده و شاهد هیچ‌گونه تنوعی در این رابطه نیستیم.

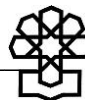
- ایجاد چنین دگرگونی ساختاری و مهمی در نظام آموزشی کشور که کلیت نظام اجتماعی را متأثر خواهد ساخت نیازمند مطالعات و بررسی‌های بسیاری است. از جمله آنکه در سطح ملی نیازسنجی واقع‌گرایانه‌ای باید صورت پذیرد. اگر قرار است تغییر بنیادینی صورت گیرد، مطلوب است از همان آغاز، نهادهای مدنی، خانواده‌ها و تشکل‌های مختلف آموزشی، محیط زیستی، فرهنگی و تربیتی، در فرآیند تصمیم‌گیری مشارکت داشته باشند.

- الزام‌آور بودن مصوبات شورای عالی محیط زیست، سازوکاری است که کمک بسیاری به کاهش معضل آلودگی هوا به‌ویژه در پایتخت و کلانشهرها خواهد کرد. مطلوب است به ضمانت اجرای این مصوبات بیا نندیشیم.

- شورای عالی آموزش و پرورش با تفویض اختیار به مناطق آموزشی کشور می‌تواند مشکل آلودگی هوا در کلانشهرها را تا حدودی در کوتاه‌مدت مهار کند. اگرچه آلودگی هوا در بلندمدت سازوکارهای دیگری می‌خواهد که وزارت آموزش و پرورش تنها جزئی از پیکره آن است.

- برای پرهیز از به هم ریختگی نظام آموزشی در سطح کلان کشور و جلوگیری از اتلاف هزینه‌های ملی بهتر است اجرای چنین طرح‌های گسترده‌ای منوط به اجرای آزمایشی آنها در مقیاس کوچک‌تر باشد. یادآوری می‌گردد که پیش از این ایده‌های متعددی در سطح نظام آموزشی کلان کشور به اجرا درآمده که هیچ کدام از آنها تجربه‌های موفق‌تری نبوده‌اند و در نهایت به اتلاف زمان و هزینه منجر شده‌اند.

- یادآوری می‌شود ضرورت تغییر تقویم آموزشی با توجه به شرایط اقلیمی و متناسب بودن آن با شرایط محیطی در راهکار شماره ۱۰-۲۱ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش پیش‌بینی شده است. بنابراین وزارت آموزش و پرورش می‌تواند در صورت نیاز در این جهت اقدام کند. از این رو در این زمینه نیاز به قانونگذاری نیست.

مقایسه تعطیلات آموزشی ایران و سایر کشورها

ردیف	نام کشور	تعداد روزهای تعطیل رسمی عمومی		تعداد روزهای غیر تعطیل سال	تعداد روزهای آموزشی سال	تعداد روزهای آموزشی در هفته	میانگین ساعات آموزشی در روز
		تعداد کل تعطیلات رسمی	مناسبت‌ها				
۱	ایران	۷۵ *	۲۶	۲۹۰	۱۷۸	۵	۶
۲	ژاپن	۱۱۸	۱۷	۲۴۷	۱۷۴	۵	۷
۳	کانادا	۱۱۵	۱۱	۲۵۰	۱۹۶	۵	۶/۵
۴	آمریکا	۱۱۵	۱۱	۲۵۰	۱۸۲	۵	۶/۵
۵	انگلیس	۱۱۳	۹	۲۵۲	۱۹۰	۵	۶/۵
۶	مالزی	۱۱۲	۱۴	۲۵۳	۲۲۹	۶	۷
۷	برزیل	۱۱۱	۹	۲۵۴	۲۱۹	۵	۵
۸	عربستان	۱۱۶	۱۵	۲۴۹	۱۸۲	۵	۷
۹	آفریقای جنوبی	۱۱۴	۱۳	۲۵۱	۱۹۹	۵	۵
۱۰	مصر	۱۲۱	۲۱	۲۴۴	۱۹۵	۵	۷

توضیح: اطلاعات جدول برای ایران در سال پایه ۱۳۹۵ و برای سایر کشورها سال ۲۰۱۶ میلادی در نظر گرفته شده است.

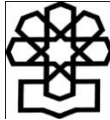
* در اینجا تعطیلات رسمی ایران بدون احتساب روزهای پنجشنبه در نظر گرفته شده است. با در نظر گرفتن روزهای پنجشنبه تعداد کل تعطیلات رسمی ایران ۱۳۰ روز خواهد شد.
اطلاعات تقویم آموزشی کشورها از این منابع استخراج شده است:

<http://www.timeanddate.com/calendar/create.html?year=2016&country>

<http://www.calendarpedia.com/canada-calendar-2016-pdf-templates.html>

منابع و مأخذ

۱. سند برنامه درسی ملی مصوب ۱۳۹۱ شورای عالی آموزش و پرورش.
۲. سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مصوب ۱۳۹۰ شورای عالی آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی.
۳. مصوبات شورای عالی محیط زیست.
۴. قانون بازگشایی مدارس مصوب ۱۳۷۶.
۵. گفتگوی آقای احمد عابدینی معاون امور کمیسیون‌های شورای عالی آموزش و پرورش با خبرگزاری فارس، بازنشر در سایت انتشارات بین‌المللی گاج، ۱۳۹۶/۱/۳۰.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۴۰۵

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهار نظر کارشناسی درباره: «لایحه بازگشایی مدارس»

نام دفتر: مطالعات اجتماعی

تهیه و تدوین کنندگان: فرحناز حسام، موسی بیات

ناظران علمی: علی اخوان، ایروان مسعودی اصل

متقاضی: کمیسیون آموزش و تحقیقات

همکاران: _____

همکاران خارج از مرکز: _____

اظهار نظر کنندگان خارج از مرکز: _____

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی: _____

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۹۶/۱/۲۰

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۹۶/۳/۱۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۳/۱۶